

ЛІТЕРАТУРА:

1. Базилевич В.Д., Поночовний М.І. Професійна та гуманітарна національна культура сучасного спеціаліста: критерії і проблеми її формування у вузі / Деякі аспекти формування культури студентської молоді : Збірник наукових статей. – К.: ІЗМН, 1977. – С. 5-28.
2. Валунський О.О. Національна культура і світовий культурний процес / Деякі аспекти формування культури студентської молоді : Збірник наукових статей. – К.: ІЗМН, 1977. – С. 29-41.
3. Доповідь Кабінету Міністрів України верховній Раді України “Про становище молоді в Україні”. – К., 1995. – 43 с.
4. Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії / Відп. редактори Ю.І.Римаренко, І. Ф. Курас. – К., 1993. –800 с.
5. Попович М. В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕк, 1998. – 728 с.
6. Прибиткова І. М. Основи демографії. – К.: АртЕк, 1997. – 256 с.

Валентина Титаренко

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ В СИСТЕМІ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

У навчальні плани і програми педагогічно-індустріального факультету Полтавського державного педагогічного інституту ім. В.Короленка внесено зміни з метою відродження українських традицій, забутих промислів.

Така зміна змісту трудового навчання студентів у плані спрямування його на відродження народних традицій викликала необхідність перегляду вивчення трудового навчання і в школі.

Основним осередком відродження національних традицій повинна бути і вже стає освітянська нива.

У педагогічній науці, не дивлячись на значну кількість концепцій національного виховання, монографічних видань, що висвітлюють теоретико-методичні засади виховання в сучасних умовах (С.Антонович, А.Бойко, О.Дубасенюк, В.Захарчук-Чугай, В.Кузь, Ю.Руденко, В.Скурятівський, М.Станкевич, М.Стельмахович, О.Сухомлинська, Е.Сявко, Д.Тхоржевський, Г.Філіпчук, М.Ярмаченко та ін.), розроблені окремі аспекти проблеми виховання молоді на національних традиціях.

Традиції – це філософське педагогічне і соціально-психологічне явище. Традиції відображають наступність соціального досвіду українського народу через освіту, виховання, самопізнання і самостворення індивідууму як особистості. Як педагогічне поняття традиції – центральний компонент українського народознавства, зміст і комплексний засіб виховання [2].

Феномен традиції інтегрує звичаї, обряди, ритуали, свята, трудові та естетичні цінності, смаки, ідеали, певні моральні норми, правила поведінки, елементи духовної та матеріальної спадщини, що зберігаються, розвиваються і передаються протягом століть, органічно вписані у віковічні засади буття рідного народу.

Національно-культурні традиції нашого народу, його здібності, здобутки – це вклад української нації в загальнолюдську скарбницю духовності, в світову культуру.

У національно-культурних традиціях вбачали загальнолюдські цінності, розглядаючи здобутки українського народу як складову золотого фонду вселюдської культури М.Грушевський, Б.Грінченко, М.Костромаров, П.Куліш, І.Франко, Т.Шевченко та інші представники українського народу.

Національно-культурні традиції об'єднують минуле і майбутнє, утверджують у душах молоді віковічні заповіді старшого покоління.

Особливо великого значення традиціям у вихованні надавав А.Макаренко. Він вважав, що традиції найбільш зміцнюють колектив. А.Макаренко доводив, що школа, у якої немає традицій, не може бути хорошою. “Традицій у моєму колективі було дуже багато, просто сотні. І я їх не знав усі, але вихованці знали... Такі традиції прикрашають життя дітей. Живучи в сітці традицій, діти відчувають себе в обстановці свого особливого колективного закону, пишуться ним і намагаються його покращити” [3].

Видатний педагог В.Сухомлинський називав традиції живим, вічним джерелом педагогічної мудрості, зосередженням духовного життя народу. “Традиції – це скарбниця, куди

кожна особистість вкладає свій дар” [6].

Дидактичний аналіз різних видів народних ремесел і декоративно-ужиткового мистецтва, проведений на кафедрі методики трудового навчання та креслення Національного педагогічного університету ім. М.Драгоманова під керівництвом академіка АПН України Д.Тхоржевського, показав невичерпні можливості їх впливу на українську молодь [4].

Залучення таких видів промислів як художня обробка деревини, українська народна вишивка, плетіння, писанкарство, петриківський розпис, мистецтво квіткової композиції, бісерного рукоділля, килимарства дає можливість вибору такого об’єкта праці, щоб було легко поєднати трудову діяльність з культурно-мистецькою. Вирішальна роль в організації такої праці належить учителеві трудового навчання.

Вивчення і освоєння майбутніми вчителями трудового навчання народних традицій України створює об’єктивні умови для формування в них позитивного ставлення до культурної спадщини українського народу і прагнення до її примноження на основі власної трудової діяльності.

Оскільки виховання молоді відбувається в певному освітньо-культурному просторі, то більш повному пізнанню національних цінностей сприяють регіональні традиції. Кожен район Полтавського краю має свої традиції. Решетилівка славиться українською народною вишивкою і килимарством. Опішне – українським народним гончарством, Миргород – художньою обробкою дерева, Лохвиця – виробами з лози тощо.

Студенти педагогічного факультету вивчають курс “Декоративно-ужиткове мистецтво з практикумом” протягом 3 – 10 семестрів, який закінчується державним екзаменом, на який кожен студент представляє власний виріб. Наслідуючи приклад відомих полтавських майстрів, високого рівня майстерності досягли студенти Д.Скарєднов (різьба по дереву), С.Руденко (вироби з лози), Л.Поночовна (килими), О.Гасан і А.Баранова (писанка), Ю.Дашівська, Н.Тимошенко, М.Лалоногова (рушники, скатертини, ікони). Перебуваючи на педагогічній практиці, студенти вміло застосовують пабуті павички як на уроках трудового навчання, так і в позакласній роботі.

Через регіональне простягається шлях до всеукраїнського, тому традиції Полтавщини є невід’ємною складовою ланкою єдиного ланцюга загальнолюдських цінностей.

Більше половини дипломних робіт на факультеті виконується з урахуванням народних традицій. Це “Особливості вишивки різних регіонів України”, “Петриківський розпис”, “Використання народної іграшки на уроках трудового навчання”, “Килимарство Полтавщини”, “Складні візерунки для полтавського рушника”, “Відродження традицій витинанки на заняттях гуртка” і т.д.

Захист дипломних робіт перетворюється в історичний екскурс розвитку певного виду декоративно-ужиткового мистецтва з демонстрацією власноручно виготовлених робіт (рушник, килим, скатертини, писанка, гердан).

Учитель обслуговуючої праці навчально-виховного комплексу № 30 м.Полтави Л.Максименко, навчально-виховного комплексу №31 Л.Білоус, школи-гімназії №33 Л.Бондар, авторської школи № 37 О.Ширай на уроках трудового навчання, в гуртках відроджують звичай рідного краю, народні традиції. Вони постійно у творчому пошуку нових методів і форм педагогічної діяльності.

Учнями старших класів під керівництвом учителів шкіл та студентів-практикантів IV і V курсів педагогічно-індустріального факультету проводиться вивчення, збереження і примноження народних традицій, звичаїв, обрядів шляхом проведення тематичних вечорів “Полтавський рушник вишиваний”, “Полтавська традиційна різьба по дереву”, “Опішне – столиця українського гончарства”, конкурсів, диспутів. Учні вивчають традиції народного календаря, збирають предмети народного побуту, зразки декоративно-ужиткового мистецтва, проводяться зустрічі з майстрами народного мистецтва Полтавщини – Н.Бабенко (рушники, килими), Л.Товстуха (килими), Н.Вакуленко (сукні, рушники), Г.Гринем (чоловічі сорочки), Л.Теряник (жіночі сорочки, скатертини), М.Китриш (тарелі, вази), К.Федоренко (вироби з лози).

Зміст методичної роботи у вузі та школах пов’язаний із процесом виховання на народних традиціях.

Вивчення національно-культурних традицій здійснюється в спільній діяльності школи,

позашкільних закладів і родини, на основі єдності урочної, позакласної і позашкільної навчально-виховної роботи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антонович С.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Е. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів: Світ. 1993. – 272 с.
2. Бойко А.М., Титаренко В.П. Український рушник: засіб національного виховання і витвір народного декоративно-ужиткового мистецтва на прикладі полтавського вишиваного рушника / Навчально-методичний посібник. – Полтава: Верстка, 1998. – 72 с.
3. Макаренко А.С. Проблемы школьного советского воспитания / Пед. соч. в 8 т. – М., 1984. – Т.4, — 127 с.
4. Мусієнко В.Д., Захарченко Р.О., Сидоренко В.К., Тхоржевський Д.О. Прилучення учнів до національної культури у процесі трудового навчання. К., 1996. – 122 с.
5. Скуратівський В.Т. Русалії. – К.: Довіра, 1996. – 734 с.
6. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5-ти т. Т.1. К., Радянська школа, 1976. – 654 с.

Іван Трегуб

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ У ТРУДОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Одним з трьох шляхів реформування змісту загальноосвітньої підготовки Державної національної програми "Освіта" є трудова. Вона передбачає:

- вироблення елементарних трудових навичок у період дошкільної освіти;
- розширення трудового досвіду дітей, формування в них навичок самообслуговування;
- формування техніко-технологічних та економічних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для залучення учнів до продуктивної праці та оволодіння певною професією;
- розширення політехнічного світогляду учнів і розвиток їхніх творчих здібностей на основі взаємозв'язку трудового навчання з основами наук;
- активне ознайомлення з масовими професіями, виховання потреби у праці та оволодіння певною професією;
- ознайомлення учнів з основами ринкової економіки, та формами господарської діяльності;
- використання досвіду народної педагогіки, залучення школярів до вивчення народних ремесел, створення умов для органічного включення їх у трудову діяльність.

Провідну роль у трудовій підготовці відіграють технічні знання що в свою чергу ґрунтуються на технічній грамотності і культурі. Відносна складність технічних понять викликає труднощі їх засвоєння на всіх рівнях навчання, в тому числі і в педагогічних закладах освіти під час підготовки вчителів трудового навчання. Така підготовка вимагає запровадження сучасних ефективних педагогічних технологій, створення нової методичної та інформаційної систем та забезпечення наступного зв'язку між наочно-образними й понятійними мисленими процесами. Цим не можливо нехтувати ні в теорії ні у практиці навчання.

Вивчення практики і проведення пошукового експерименту показало, що успішному формуванню технічної культури й технічної грамотності сприяє широке використання сучасних технічних засобів навчання у сукупності з комп'ютерами. Графічні зображення технічних об'єктів є більш абстрактним ніж їх натуральні зразки або моделі, але вони виконують у процесі навчання пояснювальну функцію, поглиблюючи уявлення про виучувані об'єкти, розкриваючи зміст понять і визначень.

Традиційними наочними посібниками є схеми, художні й технічні малюнки, таблиці, діаграми, графіки, креслення, плакати та інші зображення виконані на листах формату А1. На жаль, використання таких посібників спричиняє багато незручностей:

- їх розміри дозволяють сприймати інформацію на обмеженій відстані (до 3 рядів),
- складності з перенесенням їх з підсобних приміщень до аудиторії спричинені громіздкими розмірами, їх розміщення і заміна під час заняття відволікає від сприймання матеріалу;
- оскільки таблиці виконані на папері, згодом їх якість погіршується внаслідок багаторазового використання і вигорання паперу. Вони також займають багато місця при зберіганні.
- Досвід показує, що під час подачі нового матеріалу можна використати лише обмежену